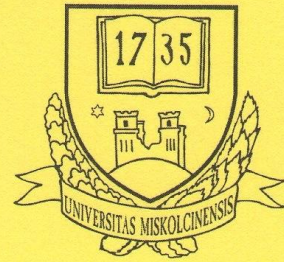
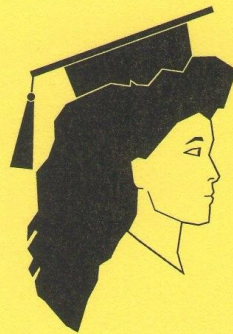

MISKOLCI EGYETEM

DOKTORANDUSZOK FÓRUMA

Miskolc, 2012. november 8.

GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
SZEKCIÓKIADVÁNYA

AZ INFORMATIKAI FEJLETTSÉG ÖSSZEHASONLÍTÁSA SZLOVÁKIÁBAN ÉS MAGYARORSZÁGON

Majoros Zsuzsa

PhD hallgató

Miskolci Egyetem, Gazdálkodástani Intézet

Az információ szerepe napjainkban egyre fontosabb, így minden vállalkozásnak gondoskodnia kell e speciális erőforrás minél hatékonyabb beszerzéséről, feldolgozásáról, tárolásáról és megjelenítéséről annak reményében, hogy versenyképes maradjon. A felsorolt funkciók ellátására egyre több vállalat vezet be valamilyen információs rendszert. A cikk ezen rendszerek használatát illusztrálja Magyarországon és Szlovákiában, valamint azt a feltételezést teszteli, miszerint az informatikai fejlettség hazánkban alacsonyabb szinten áll, mint északi szomszédunknál.¹

BEVEZETÉS

Az összehasonlításra kerülő két ország Magyarország és Szlovákia informatikai fejlettsége vélhetően gazdasági állapotukkal is összhangban van, melynek felmérésére néhány alapvető fontosságú gazdasági mutatót vizsgálok meg kiindulásként.

1. táblázat

Gazdasági mutatók Magyarországon és Szlovákiában

	2008		2009		2010		2011	
	Magyar	Szlovák	Magyar	Szlovák	Magyar	Szlovák	Magyar	Szlovák
Egy főre jutó GDP vásárlóerő paritáson EU=100%	64%	73%	65%	73%	65%	73%	66%	73%
Munkanélküliségi ráta	7,8%	9,6%	10,0%	12,1%	11,2%	14,4%	10,9%	13,5%
Havi bruttó átlagbér (EUR)	705,54	723,00	708,50	744,50	718,43	769,00	755,59	786,00

Forrás: www.gazdasag.sk, www.ksh.hu

A vásárlóerő-paritáson mért GDP az életszínvonal minőségére enged következtetni, ez az adat mindvégig a szlovákoknál magasabb, viszont míg ez az érték stagnál, Magyarországon lassú fejlődés figyelhető meg. A munkanélküliségi ráta hazánkban alacsonyabb, így ezen mutató alapján nálunk kedvezőbb a helyzet. A havi bruttó átlagbér viszont szintén Szlovákiában magasabb. [5]

Az elmúlt években a vállalkozások száma az egész Európai Unióban megsokszorozódott, ezt a lendületet csupán a gazdasági válság vetette némiképpen vissza. A legjellemzőbb méretkategória mind Európában, mind Magyarországon a mikrovállalkozás, az összes vállalkozás 91,8%-a tartozik ide. Mivel a kis- és középvállalkozások teremtik meg a legtöbb munkahelyet, így ezek vizsgálata nem

¹ A bemutatott kutató munka a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

hagyható figyelmen kívül. Magyarországon az 1000 főre jutó KKV-k száma az uniós átlagnál magasabb. Ennek oka viszont nem feltétlenül a magas vállalkozási kedvre vezethető vissza, hanem a sok kényszervállalkozásra, melyek a jogszabályi környezet miatt születtek. [6]

A Doing Business mutató szerinti besorolásban Magyarország a 49. helyen áll 2012-ben, míg Szlovákia a 46.-on. Ez az indikátor különböző paramétereket vizsgálva azt mutatja meg, mennyire jó vállalkozni egy adott országban. A 2013-ra előirányzott ranglistában Szlovákia megtartotta a helyét, viszont hazánk az 54. helyre csúszott vissza, ennek oka többek között a nehezebb hitelhez jutás, a csődhelyzetek megoldásának romlása és az a tény, hogy nehezebb lett a vállalkozás indítása. [7]

Miután a gazdasági mutatók arra engednek következtetni, hogy Szlovákia kedvezőbb gazdasági helyzetben van, célom megvizsgálni azt a kérdést, hogy melyik ország fejlettebb informatikailag.

AZ INFORMÁCIÓS RENDSZEREK FOGALMA ÉS CSOPORTOSÍTÁSUK

Az információs rendszer valamely szervezethez, vagy annak egy részéhez kapcsolódva eljárásokat biztosít információk rögzítésére, feldolgozására és elérhetővé tételére, ezáltal hozzásegítve a szervezetet céljai eléréséhez. [8]

Az információs rendszerek kategorizálása bonyolult feladat, kizárólagosan elfogadott osztályozás nem létezik. A folyamatos fejlődés következtében szükségessé vált a több szempont szerinti besorolás. A következőkben néhány lehetséges csoportosítási módszert mutatok be.[2]

A támogatott tevékenység alapján megkülönböztethetünk: [1]

- Irodautomatizálási rendszereket (OAS)
- Kommunikációs rendszereket
- Tranzakció-feldolgozási rendszereket (TPS)
- Menedzsment Információs Rendszereket (MIR, MIS)
- Vezetői Információs Rendszereket (VIR, EIS)
- Döntéstámogató rendszereket (DSS)
- Végrehajtási Információs Rendszereket
- Csoportmunka-rendszereket

A felhasználói kör tágasságától függően kétféle rendszert különíthetünk el: [3]

- Egyedi, speciális igényeket kielégítő rendszer
- Általános célú, közhasznú, komplex rendszer

A felhasználó szerepétől függően a következő két típus határozható el:

- „Végrehajtási információrendszer: azokat az adatokat, információkat és dokumentumokat állítja elő, amelyek a szervezet rutinfeladatainak, a szervezeti tevékenység alaptevékenységének elvégzéséhez szükségesek.
- Vezetési vagy menedzsment információs rendszer: azokat az információkat kezeli, amelyek az eredményes és hatékony döntési tevékenységhez szükségesek.” [9]

A VIZSGÁLAT MÓDSZERTANA

A tanulmány megállapításai egy primer kérdőíves kutatás adatbázisán alapszanak. A felmérés 2012. május és december hónap közötti időszakban történt.

A kérdőív kérdései több területet vizsgálnak a vállalatoknál, melyek közül egy fő témakörre koncentrálok a későbbiekben. A bevezető kérdések értelemszerűen a kérdőívet kitöltő vállalatok háttér-információira irányulnak, majd az informatikai infrastruktúra, a vállalatok internet használati szokásai, az információmenedzsment gyakorlata is a vizsgálódás tárgyát képezik. Jelen cikk az információs rendszerek használatával foglalkozik, a kérdőívnek ilyen irányú kérdéseit boncolgatja. [4]

A kutatás feltételezése

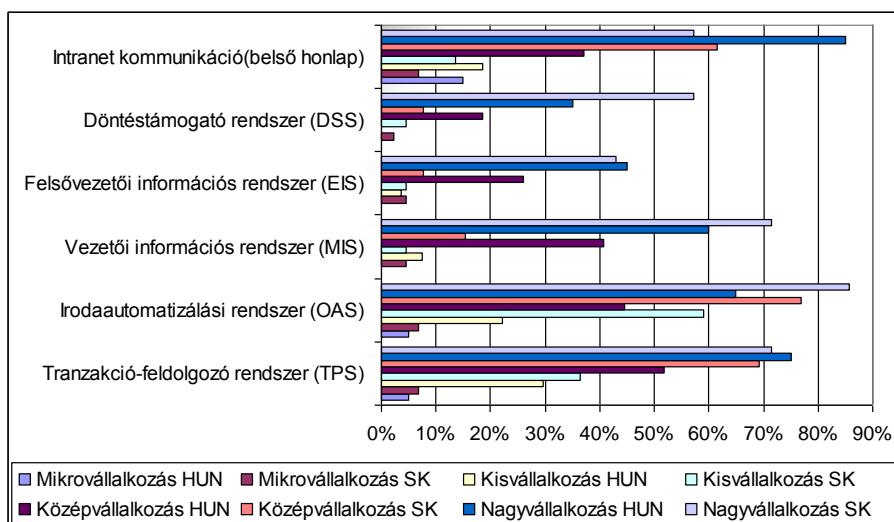
Jelen kutatásom célja igazolni a következő alapfeltételezésemet: a szlovák vállalkozások informatikai fejlettsége - minden méretkategóriát tekintve - magasabb szintű, mint magyar társaiké.

A minta összetétele

A kérdőív célcsoportja országoként több száz mikro-, kis-, közepes- és nagyvállalkozás volt. A kiküldött kérdőívek közül Magyarországról 94 db, Szlovákiából 86 db érkezett vissza, ezek kerültek kiértékelésre. A válaszadó vállalkozások méretkategóriánkénti megoszlása a következőképpen alakult. A kérdőívet kitöltő magyar vállalkozások 21%-a (20db) mikrovállalkozás, 29%-a (27db) kisvállalkozás, szintén 29%-a középvállalkozás és 21%-a nagyvállalkozás volt. Ezzel szemben a 86 szlovákiai vállalkozásnak több mint a fele, 51%-a mikrovállalkozás, 26%-a kisvállalkozás, 15%-a középvállalkozás volt és mindössze 8%-a nagyvállalkozás. A kérdőív kiértékelésénél ez a méretbeli arányeltolódás nem okoz zavart, hiszen országoként és méretkategóriánként történik az összehasonlítás.

AZ INFORMATIKAI FEJLETTSÉG ÖSSZEHAJONLÍTÁSA

A kérdőívben felsorakoztatott információs rendszerek Dobay [1] tipizálása szerint lettek megkülönböztetve. Három válaszlehetőség állt a vállalkozások előtt, az adott rendszer már működik náluk, nem működik, de tervezik bevezetését, vagy nem működik és bevezetését a későbbiekben sem tervezik. Mivel a második lehetőséget, a tervezett bevezetést választók száma elenyésző volt, valamint a könnyebb átláthatóság miatt grafikusán csupán azt hasonlítottam össze, hogy milyen rendszerek működnek jelenleg a válaszadóknál. A kapott eredményt az 1. ábra illusztrálja.

1. ábra

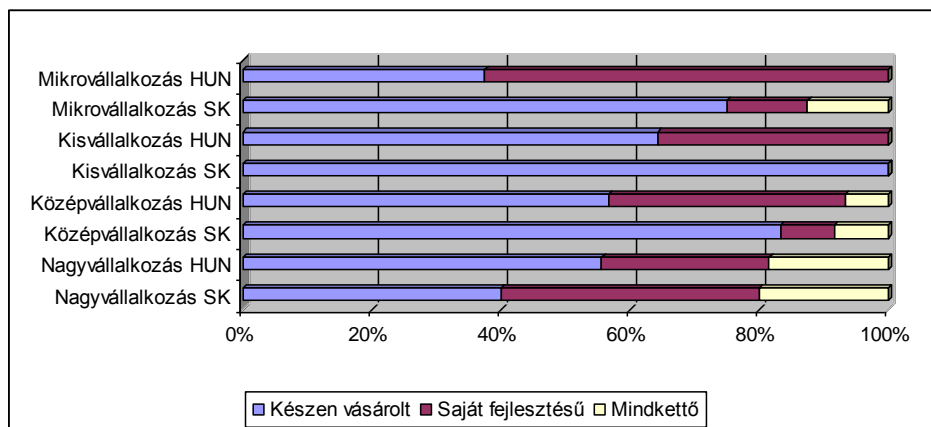
Az igénybevett információs rendszerek típusai (forrás: saját szerkesztés kérdőív alapján)

Az 1. ábra sokszínűsége azt mutatja, hogy szinte minden kategóriában használják a felsorolt információs rendszerek valamelyikét. Ugyanakkor eltérő típust eltérő gyakorisággal vesznek igénybe jellemzően a kisvállalkozások és a nagyobbak. Egy átlagos mikrovállalkozásnak nincs szüksége vezetői információs rendszerre, döntéstámogató rendszerre, se felsővezetői információs rendszerre, ezek a magyarországi sávdiaagramon nem is jelennek meg. A szlovákoknál már más a helyzet, ők kis számban ugyan, de ezeket a fajtákat is megjelölték. Mindkét országra elmondható, hogy a vállalati méret növekedésével egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a döntéstámogató és a vezetői információs rendszerek, de ugyanígy minden rendszertípusnál megnő az igénybevétel aránya. A két ország közül három méretkategóriában összességében a szlovák vállalkozások alkalmazzák gyakrabban a felsorolt rendszereket.

A tranzakció-feldolgozó rendszereket a szlovák vállalkozások alkalmazzák gyakrabban, egyedül a legnagyobb méretkategóriában magasabb a magyar adat. Az irodaautomatizálási rendszereket szintén a szlovákok preferálják jobban, míg a vezetői információs rendszerek igénybevételi aránya a magyar kis- és középvállalkozásoknál meghaladja a szlovákiai eredményt. A felsővezetői információs rendszereket a magyar közép- és nagyvállalkozások használják sűrűbben. A döntéstámogató rendszereknél csak a közepes méretű vállalkozások csoportjában vezet Magyarország. Az intranet ezzel szemben a hazai vállalkozások körében elterjedtebb, mint Szlovákiában. Összességében a legelterjedtebb információs rendszerek a tranzakció-feldolgozó, az irodaautomatizálási rendszer és az intranet, ezeket szinte minden méretkategóriában és mindkét országban előszeretettel alkalmazzák.

Azon vállalkozások, melyek alkalmazzanak valamilyen információs rendszert, jellemzően készen vásárolták ezeket a szoftvereket, amint az a 2. ábrán látható. Ez az eltolódás az ún. „dobozos” megoldások felé Szlovákiában a legszembetűnőbb, de Magyarországon is egyedül a mikrovállalkozások használnak túlnyomórészt saját fejlesztésű rendszereket. A szlovák mikrovállalkozásoknál is megjelenik, de inkább a közép- és nagyvállalkozásokra jellemző, hogy egyaránt használnak készen vásárolt és

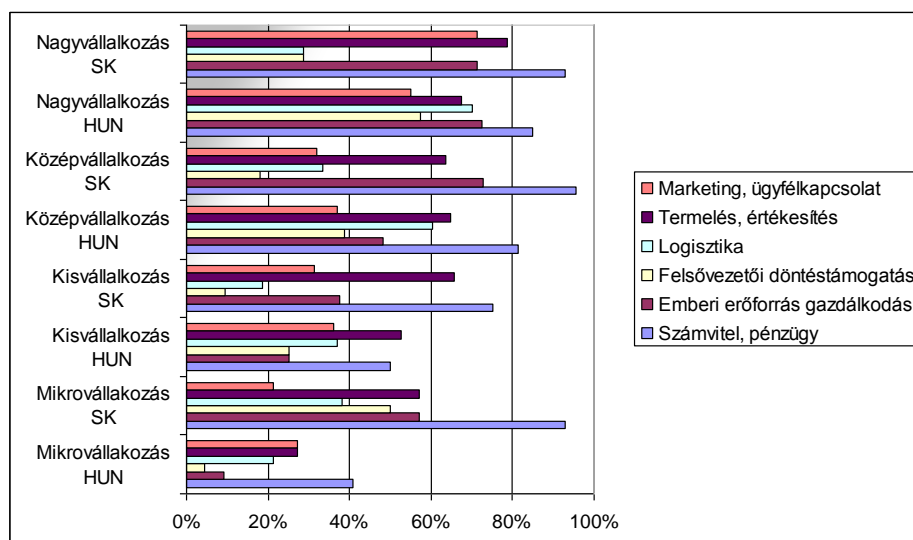
saját fejlesztésű rendszereket is. Ez utóbbiak nagy előnye a személyre szabhatóság, ugyanakkor a fejlesztés költségei magasabbak a vásárlásénál.

2. ábra

Készen vásárolt és saját fejlesztésű információs rendszerek (forrás: saját szerkesztés kérdőív alapján)

Az információs rendszerek vizsgálata során azt is érdemes megnézni, hogy a vállalati működés mely területein alkalmazzák (legalább heti egyszer) az adott szoftvert, ezt ábrázolja az 3. ábra. A méretkategóriával való összefüggés itt is kirajzolódik, minél nagyobb egy vállalkozás, annál több funkcionális területen veszik igénybe az információs rendszereket. A magyar mikro- és kisvállalkozások kevesebb területen használják ezeket az alkalmazásokat szlovák társaiknál. Ezzel szemben a közép- és nagyvállalkozás kategóriában Magyarország hasznosítja több vállalati funkcióban a szoftvereit. Az információs rendszerek legnépszerűbb alkalmazási területei a vállalatok nagyságától függetlenül a számvitel, a pénzügy és az értékesítés. A vállalati méret növekedésével előtérbe kerülnek a logisztikai, a marketing és a felsővezetői döntéstámogató funkciók is.

3. ábra

Információs rendszerek alkalmazása a vállalati működés különböző területein (forrás: saját szerkesztés kérdőív alapján)

ÖSSZEFOGLALÁS

A cikk megírásának célja annak megállapítása volt, hogy a szlovák vállalkozások informatikailag valóban fejlettebbek-e a magyaroknál. Ehhez egy empirikus kutatás eredményeit használtam fel. A kérdőíves lekérdezés alanyai mindkét vizsgálandó országban közel százfős mintát alkottak.

Alapfeltételezésem bizonyítását vártam a kérdőívek kiértékelésétől, amit a kérdések részben igazoltak, részben megcáfoltak. Mindkét országra elmondható, hogy a vállalati méret növekedésével az információs rendszerek igénybevétele gyakoribbá válik és egyre többféle alkalmazást használnak. A szlovák vállalkozások elsősorban készen vásárolt szoftvereket alkalmaznak, míg hazánkban majdnem egyenlő a saját fejlesztésű és a dobozos rendszerek aránya, mely a magasabb szintű informatikai fejlettségre utal. Minél nagyobb egy vállalkozás, működésének annál több területén alkalmaz valamilyen információs rendszert. A mikro- és kisvállalkozások Szlovákiában hasznosítják több funkcionális területen az IT szoftvereket, viszont a közép- és nagyvállalkozás kategóriában a magyar megkérdezettek veszik igénybe szélesebb tevékenységi körben ezeket az alkalmazásokat.

Összességében a kérdőíves kutatás alapján elmondható, hogy nincs szignifikáns különbség Magyarország és Szlovákia informatikai fejlettsége között. Ugyanakkor az is látszik, hogy a vállalati méret és az információs rendszerek használatára való hajlandóság között egyenesen arányos kapcsolat van.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] DOBAY, P.: **Vállalati információmenedzsment**. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1997. 34-35. old.
- [2] GÁBOR A. , és munkatársai: **Üzleti informatika**. Budapest, Aula Kiadó, 2007.
- [3] RAFFAI, M.: **Információrendszerek fejlesztése és menedzselése**. Győr, Novadat Kiadó, 2003.
- [4] BENCSIK, B. Cs.: **Az üzleti információs rendszerek használati szokásainak elemzése a vállalkozások körében** Szakdolgozat. Miskolci Egyetem, 2011.
- [5] <http://www.gazdasag.sk/szk-gazdasagi-fejlodes-mutatok>, letöltve: 2012.10.22.
- [6] Statisztikai tükör: A kis- és középvállalatok és a vállalkozás helyzete (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/kkv.pdf>, letöltve: 2012.10.26.)
- [7]http://www.portfolio.hu/gazdasag/doing_business_ot_helyet_csuszott_le_magyarorszag.174644.html, letöltve: 2012.10.30.
- [8] <http://users.iit.uni-miskolc.hu/ficsor/infervseg/infrendszihand.pdf>, letöltve: 2012.10.27.
- [9] Dr. Szepesné Stiftinger Mária: Rendszertervezés 1., Az információrendszer fogalma, feladata, fejlesztése (http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0027_RSZ1/ch01s03.html, letöltve: 2012.11.01.)